

liške planine, od ondod je ena veja se razprostirala skoz gornjo in srednjo Italijo in se do rimskih vrat naselila pod imenom Venetov.

Druga veja pa se je raztegnila do pobrežja Leha in Ilare pod imenom Resavcev (Retov) in Vindeličanov, — tretja je obsedla pokrajine med Adrio in Tatro pod glavnimi imeni Noričanov, Panoncev, Ilirov (proprie dicti „Iliri“ — Plini) in je vejice raztegovala doli do Srema in Tise, in svoje sinove poslala čez tatranske gore (karpate) do baltiskega morja, kjer jih spet pod imenom Vindi¹⁾ najdemo.

Prihod celtiških narodov (v letih 388—322 pred Krist.) in razširjenje traških (Getov in Dakov), pozneje privihranje germanskih (Markomanov in Kvadov) je edinstvo vindiškega plemena prerežala.

Zlo se mi zdi, da je še ena druga vindiška betva iz Indie čez Kaukaz koračila v pokrajine med Dnestrom in Dneprom, ktero pa sta zgodaj podjarmila Skit in Sarmat, azijska prišelca čez Ural, člena rodovine žolte barve, semitiškega jezičnega stebila, ktera sta vindiškemu severnemu plemenu skalila indiški živel in njemu gotovo nekaj tartarskega vcepila. Severne vindiške betve je tudi razkosil German.

Vindiško plemo takraj tatranskih gor, kraj Adrie in reke Jarne (Arno) je dolgo živelo srečno in vživalo blagor miru. Turjani so sloveli v umetnostih in so bili učitelji Rima; Sabini so roparskim rimskim sinom pustili svoje hčere in tako dali spocetek poznejši telesni moči; slovenski rodi noriški in panonski so bili slavni na bojištvu in pri ognjišču, dokler jih ni izselovanje celtiških narodov stiskovati začelo in Rimljan volje prirode njih podjarmil in njihove samostalnosti zatrl.

Indiško rodovino pa je prisililo svojo prvo domovino zapustiti povečanje in pomnoženje. Pa, kakor je to pomnoženje člene ene rodovine razdružilo, tako je tudi njihov jezik razklatlo. Lepo piše o tem preučeni Eichhoff²⁾.

¹⁾ Iz »Aeneide« Virgiliove se vidi (Aen. I. 243), da sta liburniški in veneški rod bila sorodna; ker pa so po Serviu (ad Aen. v. 243) Vindeličani tudi liburniško plemo bili, nemore nobeden Liburnov in Venetov traškim Iliriom pripisovati, tudi Vindeličanov ne k Celtom. Ker pa se Veneti ločijo po šegah, oblačilu in jeziku od Celtov kakor Polybi (II. 17) piše, kaj so tedaj družega bili kakor Slaveni?

²⁾ Eichhoff v »Europa und Indien« na strani 4. in 5. pravi: Das Anwachsen der Menschenfamilie vervielfältigte die Verhältnisse und Bedürfnisse; der Erfindungsgeist veränderte die sachlichen Gegenstände, und bemächtigte sich des Naturreiches, um es zu seinem Nutzen anzuwenden. Von da an musste die Sprache zugleich mit dem Menschen wachsen. Den Regeln der Aehnlichkeit folgend fing man an, die Grundlaute von dem Einzelwesen auf die Gattung, von dem Wirklichen auf das Gedachte überzutragen; man trennte von jedem Dinge die Eigenschaften, um sie auf verschiedene gleichartige überzutragen; man unterschied die vorübergehende Handlung von dem bleibenden Wesen, das sie verrichtet; man vermied die lästige Wiederholung der gleichen Benennungen durch die Anwendung einiger bekannten Wörter; man bestimmte endlich die Zahlen, die Zeit- und Ortsverhältnisse und alle Nebenumstände. So bildeten die logischen Theile der Rede, welche dem menschlichen Verstande selbst dann gegenwärtig sind, wenn er sie nicht ausdrückt, sich deutlich in der Sprache ab, unter den Formen der Dingnamen, der Eigenschafts-, Handlungs- und Zustandswörter, der Fürwörter und der Bestimmungswörter. Die gegenseitigen Beziehungen der Gegenstände und die genauere Bezeichnung der Handlungen vervielfältigten bald diese Redetheile selbst durch Deklination und Conjugation. Um so vielen Erfordernissen, so vielen Nebenbestimmungen einer und derselben Vorstellung zu genügen, konnten die Wörter Anfangs so zusammengestellt werden, dass sie sämmtlich ihre Geltung behielten; aber das beständige Zusammenstehen der Silben, welche bei dem wachsenden Reichthum an Vorstellungen sich unauf-

Kakor se je jezik, tako se je tudi izvirna vera popačila. V prvi svoji dobi so vsi azijski narodi vero v samega edinega Boga imeli. Bil je to ostanek božjega razodenja. Sledi vere v samega edinega Boga se najdejo clo pri Gerkih in Rimljanih. V orfejskih pesmih se bere: »Vsi Bogovi so eno. Ena moč, eno božanstvo je Cevs, veliki vrednik sveta.« (Orph. frag. IV. stran 364). Valeri Seran pravi:

Jupiter omnipotens, regum rex ipse, Deumque Progenitor, Genetrixque Deum, Deus unus et idem. (S. August. de civ. Dei IV. 9. VII. 9.)

Temu podobno govori Synesi (Himn. III.)

Σὺ πάτερ, σὺ θεοὶ πάντες
Σὺ θεὸς ἄσπετος, σὺ δὲ θεὸς ὅλος.

Bruker piše enako od Kaldejov (Histor. crit. filol. II. 2. 18.): »Deo, quam summum maximumque venerantur, Adad nomen dederunt. Ejus nominis interpretatio significat unus.« (glej: Macrob. Saturn I. 23.) Ravno tako je bila tudi vera v samega edinega Boga pri starih Germanih: Regnator omnium Deus, cetera subjecta atque parentia — piše Tacit (German c. 35.) In tudi v indiških bukvah Vedas se bere, da je samo eden duh veliki, kateri se veli solnce (Asiat. Research. VIII. 397.) — Tiste betve indiške rodovine, ktere so se naj preje ločile in izselile, so še obdržale v svojem basnoslovju enoverstna (einfache) božanstva, ktera niso druga, kakor vtelesene (personificirane) moči nature. Zato ima keltiško basnoslovje cele podobe, tudi germansko ne vé nič od avatar. To je živi dokaz, da sta se te betvi najpreje, pred Vindiško iz Indie preselile.

Sledi božjega razodenja so se zmiraj bolje zgubljali, in človek si je, kolikor več se je ločil od poznanja postav nature, njenih uzrokov in delovanj, zmišleval nove božanstva. Tako so nastale avatare indiških božanstev, ktere je naj mlajše indiško plemo, ki se je iz Azie v Europo preselilo naimre vindiško, seboj prineslo in jih v svojem bogočastju ohranilo, in sicer Vindi takraj Dunaja, kjer so v veči edinosti in celosti živeli, celò indiška imenovanja bogov, kakor Surja, Vindrana, Jambra, Mitra itd., in imena po bogih totih, — severni pa, ker so odrezani bili zgodaj od prastebila (Urstamm), so v teku časov imena pozabili. Tako lahko zapopademo, zakaj nemški kronisti, kateri so nam ostanke severnovindiškega basnoslovja zapisali, njihovih bogov po indiških imenih ne imenujejo, čeravno so vse vlastitosti in vsi obredi čisto indiški ostali.

(Dalje sledi).

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Trbovlj na Štajarskem 20. julia. Ker se je snoči ob desetih pri nas bliskalo, gromelo in treskalo, da je bila groza, in je huda vihta trikrat se ponovljala, in po nekterih soseskah Trbovske fare toča veliko škodo

hörlich verbanden, und allen Gedankenverbindungen gemäss zusammenwuchsen, brachte bald die eine oder die andere derselben zu der blossen Rolle einer Vor- oder Endsilbe herab; sie vereinigten sich bei ihrer Veränderung und ihre Vereinigung ward bleibend; seitdem erhielt ein Wort mehrere Vorstellungen, die Sprache hörte auf sich in dem zu eng gewordenen Kreise nicht sam zu bewegen, sie schwang sich empor und wuchs vielsilbig.

Die Sprache hat aufgehört Eine zu sein, und ist ebenso mannigfaltige als schnelle Entwicklung trennte die verschiedenen Völkerschaften. Bald durch Gebirge, Flüsse und Meere, durch grosse Zwischenräume, welche durch Erdrevolutionen noch vergrößert wurden, getrennt, bildeten diese Völkerschaften ihre Sprachen unter den verschiedenartigsten Einflüssen aus; sie verarmte durch Rohheit, sie veredelte sich durch bürgerliche Gesittung itd.

storila, mi je na misel prišlo, kako potrebno da je kakor zoper ogenj tudi zoper škodo toče zavarovati se, in moram povedati, kako je gospod Anton Biziak, nekdanji fajmošter pri Sv. Martinu na Pohorjih v spodnjem Štajerji svoje farmane v ti zadevi lepo zavaroval. V svojem testamentu §. 10 je namreč za farmane en kapital izročil, s tem, da naj se obrest (činži) vsako leto dajejo za škodo, katero bi v fari toča storiti utegnila. Ako bi pak eno leto ali več let toče ne bilo, naj se obrest zopet razposodijo, da kapital raste. Na tako vižo se je omenjeni kapital že čez 12.000 fl. za Šmarske farmane narastel, ki lepe obresti in z njimi ob času toče sladko tolažbo daje.

O da bi se našlo več tacihi dobrotljivih mož, kakor je bil vse hvale in poštovanja vreden rajni gospod Anton Biziak. (Anton Biziak je bil leta 1742 v Vipavski fari na Krajskem rojen; njegov življenjepis je nekoliko v „Drobtinah“ leta 1851 popisane, ali vse prekratko; jez mislim sčasoma obširnejše slavnega moža občerkati). J. H.

Iz Planine nad Černomljem. 2. julia popoldne ob četrti na 6. se je pri nas toča tako usula, da je pobelego; od Nemške Loke pridši je zadela nekaj Koprivniške fare, Planino in Čermošnice. Goricam, ki spod leže, je prizanesla, in to nas več veseli, kakor ko bi se bilo temu nasproti zgodilo, ker grojzdje, v lepem ocvetelo, veliko obeta.

Kaj bojo djale „Novice“ *) zoper lek, ki ga tu rabijo srabljivi (garjevi) v ti nesnažni bolezn? Od blušča stolčjejo korenike, jih v repnici 24 ur namočivši se namažejo s to vodo, ki srab iz života potegne in ga posuši, tako da se je enkrat namazati dovolj. Blušč je rastlina, ki se kot fažol na kole in germovje spenja; korenino ima jajcu nalično in zrnje rudeče. Telicam je možnja, prec ko pripuščati začenejo, jako koristna: asle se na vimenu obvarjejo in veliko več mleka imajo.

K.

Od sv. Andreja iz Moravske fare. 11. dan tega mesca je bil za nas dan žalosti in nesreče take, kakoršne sedanji ljudje ne pomnijo. Ob dveh popoldne se je privlekel sivočerni oblak sèm od Mengša, in kmalo se udere med strašnim hrušanjem in gromenjem suha kakor oreh in tudi kakor kurje jajce debela toča, ktera je pet četrtin ure z majhnim prenehanjem strašno tolkla. Začela je na Mengškem polji, in je šla čez Dobovsko, Ihansko, Moravsko, Blagovsko, Št. Ožvaldsko, in Št. Gotriško faro; žalosten sled za sabo pustivši. Zito, katero bi bilo ravno ti teden za žetev ugodno, je večidel od čistega zmlatila. Posebno huda je bila v soseski sv. Andreja tukej; v kratkem rečeno, je vse, kar je bilo na polji žita in drugega sadeža, prav do čistega pokončala. Vertno drevje, katero je letos obilno sadja obetalo, stoji zdej z vso razbito kožo čisto brez sadja in mladik, kar se ga ne posuši, se več let obrasti ne bo moglo. Strehe so razbite, posebno ktere so s ceglom in škerlmi krite. Revšina je pri nas tolikanj večji, ker je večina prebivavcov te soseske že delj časa skoraj ves živč kupovati mogla, in le v dobrih letinah komaj izhajala, ker nam kamnitna zemlja, pustemu Krasu podobna, le pičle pridelke dajati zamore, in ker predlankem 26. dan ravno tega mesca zvečer sta nam toča in kašni vihar globoko rano usekala, katero smo si letos z

obilnimi pridelki nekoliko zaceliti upali; pa Bogu se usmili! — vse naše upanje je proč. Polje je zdej vse prazno in za ajdovo setev pripravljeno; pa ubogi ljudje nimajo za seme ajde dosti in tudi dnarja ne, da bi je kupiti zamogli. Strašna revšina in lakota ste nam za petami; preden ajda dozori, nam je glada poginiti, ako se nas dobrotljivi ljudje, posebno naši slovenski bratje, ne usmili. Kdor se nas usmili, naj pošlje milošino gospodu tehantu v Moravče, ali pa častitemu vredništvu „Novic“, katero bo milodare gotovo dobrovoljno sprejemalo *).

Janez Lavrač, župan.

Iz Krajske okolice. V torek na večer in ponoči je razsajala toča v taki obćirnosti, kakor se že veliko let ne pomne; pod Bistrico začemši je segla čez Naklo, celo Krajsko polje, na desni čez Bitnje in dalje, na levi čez Čirciče in dalje, proti Ljubljani do Meje. Razun reži je bilo še celò malo žita v kozolcih; kar je pod nemilem nebom bilo, je čisto pokončala; škoda je grozno velika; skor celi krajski okrajni je vzela vse, kar je na polji bilo.

*) Iz serca rado.

Vred.

Novičar iz mnogih krajev.

Naj višji c. k. sodnija na Dunaji je določila: če je kdo svojo oporoko (testament) sam pisal in podpisal, pa je tako slabo pisana, da se brati ne more, je pri vsem tem vendar še veljavna, ako so umetni pisavci v stanu, iz tistih čačk zapopadek pisanja izvesti. Ravno ta višja sodnija je tudi določila: če se po smerti kakšnega človeka najde zraven testamenta več kodicilov, ki so bili narajeni v različnih časih, smejo pozneje napravljeni veljavni biti, ako se po pričah in družih okoljainah skaže, da je rajniki te misli bil, da imajo le nekatere teh pisem veljati. — Po cesarskih poštah celega cesarstva se je letošnjega mesca maja razposlalo 3 milione in 356.000 pisem, lani ti mesec le 2 mil. in 924.000. — Nek Dunajsk časnik hoče vediti, da za Sekovskega škofa (v Gradcu) je namenjen grof Attems, kapitar stolne cerkve v Salcburgu. — Mesca oktobra bo v Zagrebu razstava domačih obrtnijskih izdelkov in kmetijskih pridelkov; za darila, s kterimi se bo izverstno blago počastilo, je določil gosp. ban iz deželne kase 800 fl., gosp. nadškof Zagrebški pa 15 cekinov. — Sv. oče papež bojo nek kmalo razglasiti dali nov ukaz zastran zakonov med ženinom in nevesto, ki nista ene vére; dosedanji predpisi bojo tem zlo premenjeni in taki zakoni se ne bojo lahko pripuščali. — O turško-rusovskem razpertju se še ne vé odgovor rusovskega cara na tisto pismo, katero mu je bilo poslano po sklepu angleške, francoske in austrianske vlade z namenom, da bi se z lepo končala ta pravda; vendar se od vsih strani upa, da se bo dal car potolažiti. Turška vlada oskerbuje z mesom in kruhom armado angleško in francosko na morji; vsak dan plača za to 15.000 frankov; če ne bo kmalo konca te zaderge, bo opesala Turčija na dnarju popolnoma. Rusovska armada znese v Vlahii 50.000 vojakov. — Knez Černogorski bo nek na svet svojega strica Jurjevića poslal deputacio s pismom do Sultana, v katerem mu bo na znanje dal, da spozná zaščito (varstvo gospodstvo) turške vlade čez Černogoro proti temu, da se Berdai še 2 otoka primorska Černogori dodajo.

Za uboge Moravčane od toče zadete.

Gosp. Ignaci Teuš, posestnik v Mitrovici v Slavonii, 2 gold., — gospod pod nadpisom: »dajte in se vam bo dalo«, 2 gold., — gosp. Juri Sterbenc, petošolec v Novem mestu, 1 gold., — gosp. Pretner Jožef, kaplan v Barovnici, 1 gld.

*) Vredništvo se ne prederzne o tem nič reči, ker ne vé: kaj je »blušč« v Vaših krajih; ime »blušč« slišimo pri nas za »bryonio rubra«, pa tudi za »thamus communis«; popis Vaš se prileže skor obema rastlinama. Prosimo Vas, da blagovolite nekoliko omenjene rastline v pismu nam poslati na ogled in na naše stroške. Vred.